

34. Torstaina 8 päivänä kesäkuuta 1995

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys Argentiinan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä .....

785

Hallituksen esitys 3/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 1/1995 vp

2) Hallituksen esitys Chilen kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..

„

Hallituksen esitys 4/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 2/1995 vp

3) Hallituksen esitys Korean tasavallan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä .....

„

Hallituksen esitys 5/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 3/1995 vp

4) Hallituksen esitys Thaimaan kuningaskunnan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..

786

Hallituksen esitys 6/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 4/1995 vp

5) Hallituksen esitys Vietnamin kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä .....

786

Hallituksen esitys 7/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 5/1995 vp

6) Hallituksen esitys ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annettujen lakien muuttamisesta .....

„

Hallituksen esitys 22/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 1/1995 vp

7) Hallituksen esitys laeiksi kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain muuttamisesta .....

„

Hallituksen esitys 13/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 3/1995 vp

„

8) Hallituksen esitys laiksi valtion vakuusrahostosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta .....

„

Hallituksen esitys 19/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 4/1995 vp

„

Ainoa käsittely

9) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Jugoslavian liittotasavaltaa (Serbia ja Montenegro) ja eräitä Kroatian tasavallan ja Bosnian ja Hersegovinan tasavallan alueita koskeviin päätöksiin perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen muuttamisesta ...

787

Asetus 1/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 6/1995 vp

10) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Irakia ja Kuwaitia koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen muuttamisesta .....

787

Asetus 2/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 7/1995 vp

11) Vuoden 1994 valtiopäivillä hyväksytty, vahvistamatta jätettynä palautettu laki yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta .....

”

Vahvistamatta jätetty laki (HE 292/1994 vp)
Talousvaliokunnan mietintö 5/1995 vp

Ensimmäinen käsittely

12) Hallituksen esitys laiksi rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain 15 §:n muuttamisesta .....

”

Hallituksen esitys 31/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 1/1995 vp

13) Hallituksen esitys laeiksi Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen voimaansaattamislain ja ETAn sekakomitean päätöksen n:o 7/94 voimaansaattamislain eräiden säännösten kumoamisesta .....

789

Hallituksen esitys 15/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 8/1995 vp

14) Hallituksen esitys laiksi rakennuslain muuttamisesta .....

”

Hallituksen esitys 14/1995 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 2/1995 vp

Lähetekeskustelu

15) Hallituksen esitys laiksi kiinteistön luovutuksesta Latvian tasavallalle .....

”

Hallituksen esitys 41/1995 vp

16) Hallituksen esitys eräiden rikoslain kokonaisuudistuksen toiseen vaiheeseen liittyvien lakien muutoksiksi .....

789

Hallituksen esitys 42/1995 vp

17) Hallituksen esitys laiksi terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain muuttamisesta .....

”

Hallituksen esitys 43/1995 vp

18) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain 20 luvun 1 §:n muuttamisesta .....

”

Hallituksen esitys 45/1995 vp

19) Hallituksen esitys laiksi eräiden valtion ammatillisten oppilaitosten kiinteistöjen luovuttamisesta kunnalle tai kuntayhtymälle .....

”

Hallituksen esitys 46/1995 vp

20) Hallituksen esitys laeiksi hyödyllisysoikeudesta annetun lain ja maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta ..

”

Hallituksen esitys 47/1995 vp

21) Hallituksen esitys laiksi kansanterveyskertomuksen antamisesta eduskunnalle .....

”

Hallituksen esitys 48/1995 vp

22) Hallituksen esitys laeiksi joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain sekä valtion rataverkosta, radanpidosta ja rataverkon käytöstä annetun lain 10 §:n muuttamisesta .....

792

Hallituksen esitys 49/1995 vp

23) Lakialoite laiksi tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta .....

”

Lakialoite 10/1995 vp (Ihamäki ym.)

24) Lakialoite laiksi lasten päivähoitosta annetun lain 11 a §:n muuttamisesta ....

793

Lakialoite 14/1995 vp (Jääskeläinen ym.)

25) Lakialoite laiksi palkansaaajien määrääkäsistä sukupolvenvaihdoseläkkestä 793

Lakialoite 15/1995 vp (Peltomo ym.)

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Anttila S-L. sekä edustajat Aho, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila U., Biaudet, Brax, Bryggare, Elo, Filatov, Halonen, Hassi, Hellberg, Hurskainen, Isohookana-Asunmaa, Itälä, Joenpalo, Juhantalo, Kalli, Kallis, Karhunen, Karpio, Kautto, Kempainen, Kiljunen, Kiviniemi, Korhonen R., Korkeaaja, Koski M., Kurola, Käriäinen, Laakso, Laitinen, Lammien, Lapintie, Lax, Liikkanen, Lindén, Lindroos, Linnainmaa, Markkula H., Mähönen, Niinistö, Nurmi, Paasio, Peltomo, Penttilä, Pesälä, Pietikäinen S., Pykäläinen, Rajamäki, Rinne, Roos, Saapunki, Salo, Salolainen, Sasi, Seppänen, Smeds, Taina, Tiilikainen, Tiusanen, Uotila, Vanhanen, Viinanen, Viitamies, Viitanen ja Wahlström.

Ilmoitusasia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä yksityisasioiden takia edustajat Brax, Joenpalo, Karhunen, Laitinen, Lapintie, Lax, Liikkanen, Penttilä, Rajamäki, Salo, Uotila ja Viitamies sekä

tästä ja huomisesta päivästä sairauden takia ed. Roos, virkatehtävien takia edustajat S-L. Anttila, Filatov, Nurmi ja Taina sekä yksityisasioiden takia edustajat Karpio, Kurola, Käriäinen ja Tiilikainen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys Argentiinan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 3/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 1/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys Chilen kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 4/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 2/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys Korean tasavallan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 5/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 3/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys Thaimaan kuningaskunnan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 6/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 4/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 4. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys Vietnamin kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 7/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 5/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annettujen lakien muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 22/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 1/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 10 ja 16 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laeiksi kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 13/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 3/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 3. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 1 a, 2 ja 3 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

**8) Hallituksen esitys laiksi valtion vakuusrahas-
tosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 19/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 4/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 4. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Jugoslavian liittotasavaltaa (Serbia ja Montenegro) ja eräitä Kroatian tasavallan ja Bosnian ja Herzegovinan tasavallan alueita koskeviin päätöksiin perustuvien velvoitusten täyttämistä annetun asetuksen muuttamisesta

Ainoa käsittely
Asetus 1/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 6/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Irakia ja Kuwaitia koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämistä annetun asetuksen muuttamisesta

Ainoa käsittely
Asetus 2/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 7/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 7.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Vuoden 1994 valtiopäivillä hyväksytty, vahvistamatta jätettynä palautettu laki yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Ainoa käsittely
Vahvistamatta jätetty laki (HE 292/1994 vp)
Talousvaliokunnan mietintö 5/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 5, josta havaitaan valiokunnan ehdottavan, että käsiteltävänä oleva, vahvistamatta jätettynä palautettu laki katsottaisiin valtiopäiväjärjestyksen 74 §:n nojalla rauenneeksi.

Keskustelua ei synny.

Eduskunta yhtyy valiokunnan ehdotukseen, että laki katsottaisiin rauenneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Hallituksen esitys laiksi rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 31/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 1/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Lakia rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista on vuosien aikana pikku hiljaa kehitelty niin, että se on jo suhteellisen kattava nimenomaan henkilövahinkojen osalta. Nyt lakiin tehdään sikäli pieni mutta merkittävä muutos, että korvausvaatimuksen jättöaikaa pidennetään kymmeneksi vuodeksi rikoksen tapahtumisajankohdasta. Tämä aika on ehkä vähän liiankin pitkä, mutta ei kai se aika ole koskaan tietysti rikosvahingon kärsijän kohdalla liian pitkä; hyvä tällä tavalla.

Eräs ongelma kuitenkin, josta lakivaliokunnassa puhuttiin, ja ehkä suurin ongelma on se, että kaikki henkilövahingon kärsineet eivät tiedä tai saa tietoonsa sitä, että tällainen mahdollisuus hakea korvausta valtion varoista on olemassa. Muistaakseni poliisillakin on kyllä sellaisia lehtisiä, joita jaetaan informaation pohjalta ja tällä tavalla, mutta tämä ei ole toiminut. Se nähdään jo siitä, että hyvin suuri osa sellaisista, joilla olisi oikeus hakea korvausta, eivät tuota korvaushakemusta jätä. Tästä oli lakivaliokunnassa myös keskustelua ja niin kuin valiokunnan mietinnöstä näkyy, siellä jälleen kerran kehoitetaan tuomioistuimia, esitutkintaviranomaisia, sosiaaliviranomaisia, oikeusavustajia jne. informoimaan

sellaisia asianomistajia, jotka heidän kanssaan joutuvat tekemisiin, tästä mahdollisuudesta.

Minun mielestäni tämä asia pitäisi hoitaa keskitetympin ja selkeämmin. Tällainen jokaisesta putkesta tiedon työntäminen ei ole perusteltua eikä oikeaa. Esimerkiksi jos ajatellaan, että tuomioistuimille annettaisiin velvoitus siitä, että tiedotetaan tällaisesta mahdollisuudesta, eiväthän nämä asiat kaikki mene lainkaan tuomioistuimeen. Asia jää selvittämättä. Tuomioistuin on näin ollen ulkopuolella asiasta, ja jos se meneekin tuomioistuimeen, niin asianomistaja hyvin harvoin, ainakaan jollei ole kovin suuresta asiasta kysymys, on tuomioistuimen istunnossa. Näin ollen informaatiokatkos on aivan selkeä tältäkin osin.

Eräs keino, joka on suhteellisen aukoton, on mielestäni se, että poliisille annetaan velvoite ruksausmenetelmällä, jossa esitutkintapöytäkirjaan merkitään merkintä siitä, että asianomistajaa on informoitu korvaushakumahdollisuuden olemassaolosta. Se on lailla määrätty poliisille, joka merkitsee ruksin papereihin, että se on todella suoritettu. Jos se on vain eräänlaisena velvoitteena ilman tällaista merkintää, se jää poliisin osaltakin kovassa kiireellä usein toteuttamatta. Kaikki asiat joka tapauksessa kulkevat poliisin kautta, kun ihminen joutuu pahoinpitelyn tai muun väkivaltarikoksen tai henkilöön kohdistuvan rikoksen kohteeksi. Siitä täytyy aina tehdä ilmoitus poliisille, jos aikoo yleensä korvausta saada, ja se edellyttää myöskin asianomistajan, vahingon kärsineen käymistä poliisin luona, esitutkintaviranomaisen luona.

Nimenomaan esitutkintaviranomaiselle annettu ehdoton velvoite ja ylös merkitseminen annetusta informaatiosta kattaa tämän asian täysin. Poliisin työtä se ei paljon lisää. Sillä on esitutkinnassa muistaakseni lähes 50 kaavaketta, joita eri muodoissa täytellään. Yhden ruksin ottaminen johonkin kaavakkeeseen ei tätä työtä paljon lisää, mutta se suhteellisen aukottomasti silloin vastaisi tähän ongelmaan. Jokainen vahingon kärsinyt tulisi tietoiseksi siitä, että hänellä on oikeus korvausta hakea. Hänen asiansa on sitten tietysti, hakeeko vai ei, mutta tasapuolisen kohtelun osalta olisi näin parasta ja nimenomaan esitutkintaviranomaisen kautta suoritettuna.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi kiinnitti hyvin olennaiseen ja tärkeään asiaan huomiota. Olisin tietysti toivonut, että valiokunta olisi voinut mietinnössään ehdottaa tätä ed. Aittoniemen esille nostamaa menettelyä.

Saattaa tietysti olla, että rikosvahinkoja ei haeta valtiolta sen vuoksi, että ne saadaan korvattua jotakin muuta kautta, vakuutuksesta tai työtaturmasäännösten kautta, ja on tietysti oikein, että ensisijaisesti käytetään näitä muotoja.

Ed. Aittoniemen ehdotukselle on myös kunniaksi se, että hänen ehdottamansa toimenpiteen aiheuttama sinänsä varmasti vähäinen vaiva kohdistuu hänen omaan ammattikuntaansa. Minusta ed. Aittoniemen esille nostama ajatus kauniilla tavalla täydentää Lipposen hyvän hallituksen esitystä. Se, että korvauksen hakemusaika nostetaan kahdesta kymmeneen vuoteen, on tietysti hyvin ymmärrettävää valtiota kohtaan, koska samassa kymmenen vuoden ajassa vanhentuu saatava rikosvahingon aiheuttajaa kohtaan.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Tästä asiasta, mistä ed. Aittoniemi puhui, keskusteltiin, mutta se ei todellakaan mennyt lävitse. Kun itse olen ollut Valtiokonttorin asiamiehenä kymmenen vuotta ja ottanut Oulussa vastaan näitä hakemuksia, niin voin todeta, kuinka vähän asiasta tiedetään. Oulun kaupungissa lähetetään 40 kappaletta vuosittain, mutta arvioni mukaan niitä Oulussa voisi ainakin 300 lähteä liikkeelle, joten on suurta tietämättömyyttä. Hyvin paljon tulee murheellisia tapauksia, että henkilöt eivät todellakaan saa riittävästi tietoa, eli tuohon todellakin pitää kiinnittää huomiota.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ed. Nikulan puheenvuoron johdosta totean, että edustin lakivaliokunnassa kyllä sitä kantaa, että tässä olisi nimenomaan korostettu poliisin osuutta eikä annettu yleiskehotusta joka suuntaan, mikä on vähän kuin hehtaarihypyssällä ampui. Kun olisi lakivaliokunnan taholta tullut merkitä sillä tavalla selkeästi, että se kohdistuisi poliisikuntaan, niin se olisi ehkä parempi.

Minä olen kuitenkin tehnyt asiasta taas kerran niitä ainaisia kirjallisia kysymyksiä ja kiinnittänyt tällä tavalla sisäasiainministeriön huomiota asiaan. Se on tietysti oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön ehkä yhteinen asia, mutta sisäasiainministeriön suuntaan, jos se korkeassa viisaudessaan tekee vaikka aloitteen siitä tai ruksimahdollisuuden ottaa esitutkintapöytäkirjoihin mukaan. Siihen ei sen kummempaa lainsäädäntöä tarvita, kuin että jotakin kaavaketta vähän muutetaan sillä tavalla, että ruksi voidaan tehdä. Se on sillä hoidettu. Toivottavasti tämä kysely johtaa asianmukaiseen tulokseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Hallituksen esitys laeiksi Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen voimaansaattamislain ja ETAn sekakomitean päätöksen n:o 7/94 voimaansaattamislain eräiden säännösten kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 15/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 8/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Hallituksen esitys laiksi rakennuslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 14/1995 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 2/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Hallituksen esitys laiksi kiinteistön luovutuksesta Latvian tasavallalle

Hallituksen esitys 41/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

16) Hallituksen esitys eräiden rikoslain kokonaisuudistuksen toiseen vaiheeseen liittyvien lakien muutoksiksi

Hallituksen esitys 42/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

17) Hallituksen esitys laiksi terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 43/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti puolustusvaliokuntaan.

18) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain 20 luvun 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 45/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

19) Hallituksen esitys laiksi eräiden valtion ammatillisten oppilaitosten kiinteistöjen luovuttamisesta kunnalle tai kuntayhtymälle

Hallituksen esitys 46/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

20) Hallituksen esitys laeiksi hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain ja maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 47/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

21) Hallituksen esitys laiksi kansanterveyskertomuksen antamisesta eduskunnalle

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 48/1995 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Hallitus esittää, että nykyisen lain mukainen päihdeolojen kehitystä koskeva kertomus lopetettaisiin ja eduskunnalle annettaisiin hallituksen toimesta kansanterveyskertomus. Tällainen hanke on ollut jo useamman vuoden vireillä.

Sinänsä on varmasti ihan paikallaan, että tällainen kansanterveyskertomus annetaan tässä kansainvälistyvissä tilanteessa. Kuitenkin haluan hieman nostaa esille tässä yhteydessä niitä ajatuksia, mitä tuli muun muassa äskeisellä kyselytunnilla esiin alkoholipolitiikan, päihdeolojen osalta.

Ensinnäkin totean, että istuvan hallituksen ohjelmassa ei alkoholipolitiikasta ja päihdeolojen kehityksestä puhuta yhtään mitään. Kuitenkin tiedämme, että Euroopan unionin jäsenyyden, uuden alkoholilainsäädännön ja rajojen avautumisen myötä alkoholipolitiikassa ja päihdeoloissa tulee tällä vaalikaudella tapahtumaan väistämättä suuria muutoksia. Näkyvät muutokset eivät vielä ole olleet kovin suuria, vaikka uusi lainsäädäntö on ollut muutaman kuukauden, vajaan puoli vuotta, voimassa. Mutta yksistään valtiontaloudelliset kysymykset, jotka alkoholi- ja päihdeoloihin liittyvät tämän murroksen johdosta, ovat useiden miljardien markkojen suuruisia. Se erityisesti ihmetyttää, että esimerkiksi hallitusohjelmassa ei ole minikäänlaista mainintaa näistä kysymyksistä. Eräät asiantuntijat ovat laskeneet, että eurooppalaisen alkoholipolitiikan myötä valtio menettää alkoholiverotuloja ehkä 3—5 miljardia markkaa vuositasona pysyvästi, ja lisäksi tulevat lähes samaa luokkaa olevat haittakustannukset maksettavaksi yhteiskunnan toimesta eli valtion ja kuntien varoista. Tällaiset 5:n, jopa 10 miljardin markan taloudelliset menetykset ovat niin suurta luokkaa, että olisi voinut kuvitella, että niistä olisi myös hallitusohjelmaneuvoittelussa hieman keskusteltu ja jotakin kirjoitettu paperillekin.

Toisaalta, kun kehitys on tällainen rajojen avauduttua ja uuden lainsäädännön myötä, että alkoholin käyttö entistä nuoremmissa ikäluokissa todella, niin kuin viimeaikaiset tiedot osoittavat, on kasvamassa, niin tältäkin osin on tärkeää, että alkoholi- ja päihdeasioista käydään keskustelua ja niistä tehdään myös selkoa hallituksen toimesta eduskunnalle säännöllisin välein. Tähän asti tämä on tapahtunut niin, että hallitus on antanut päihdeolojen kehitystä koskevan kertomuksen joka vuosi eduskunnalle. Tuon kertomuksen laadinta on ollut hyvin monipuolinen valtioneuvoston piirissä, niin kuin lakiesityksen perusteluissakin sanotaan. Sosiaali- ja terveysministeriö on sen varsinaisesti laatinut ja koonnut, mutta siinä on ollut mukana myös opetusministeriö, sisäasiainministeriö, ympäristöministeriö, oikeusministeriö ja mahdollisesti muitakin ministeriöitä. Siellä on muun muassa liikennetur-

vallisuuteen liittyviä tietoja eli myös liikenneala on mukana. Tällainen kattava päihdeolojen kertomus on annettu ja sitä on käsitelty sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, eli varsin perusteellisesti tässä mielessä.

Se on myös sisältänyt alkoholiyhtiön vuosikertomuksen, ja sitä kautta tämä valtionyhtiö on ollut myös täällä toimintansa osalta esillä. Uuden lainsäädännön myötä tietysti Alko Oy on muuttunut toisenlaiseksi ja koko tämä markkinaehtoinen alkoholipolitiikka on astunut kuvaan, ja enää ei siinä mielessä Alkon kertomus varmaan kuulu eduskunnalle, vaan vähän toisella tavalla voidaan näitä asioita tutkia.

Kuitenkin tässä yhteydessä, kun hallitus esittää, että päihdeolojen kertomus lopetetaan ja aletaan antaa joka toinen vuosi kansanterveyskertomus eduskunnalle, haluan korostaa sitä, että tässä kertomuksessa ei tulisi tätä aikaa kuvaavan hengen päästä liiaksi voimaan. Ei saisi käydä niin, että alkoholi- ja päihdeasiat hukutetaan hyvin lyhyeksi osaksi tuota kertomusta, koska se on kuitenkin nyt ja tulevaisuudessa kasvava ongelma yhteiskunnassa ja, niin kuin kyselytunnilla ilmeni, myös entistä nuorempien suomalaisten kasvava ongelma.

Tässä hallituksen esityksessä sanotaan pääasiallisen sisällön kohdalla, että ”ehdotuksen mukaan eduskunnalle annettaisiin joka toinen vuosi laaja-alaisesti kansanterveyden tilaa ja kehitystä kuvaava tiivis kansanterveyskertomus”. On tietysti mielenkiintoista, että se on samanaikaisesti laaja-alainen ja tiivis, mutta toivon, että se olisi niin laaja-alainen, että alkoholi- ja raittiuspuoli olisi siinä muiden kansanterveydellisten kysymysten ohella merkittävässä, keskeisessä asemassa.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä kiinnittää huomiota myös se, mitä ei ole millään lailla perusteltu, että lakiesityksen 3 §:ssä todetaan, että vuosilta 1994 ja 1995 ei anneta eduskunnalle päihdeolojen kehitystä koskevaa kertomusta. Ymmärrän sen, että vuodelta 95 ei sitä anneta, kun on luvattu tässä, että ensimmäinen kansanterveyskertomus annetaan vuonna 96. Mutta viime vuodelta olisi tietysti ollut hyvä vielä tuo päihdeolojen kertomus antaa. Viime vuosi oli merkittävä vuosi, kun valmisteltiin lainsäädäntöä, elettiin Eta-sopimuksen aikaa ja tapahtui monenlaista muutosta. Mutta ennen kaikkea tämän vuoden alusta lähtien tilanne on voimakkaasti muuttunut.

Arvoisa puhemies! Kun puhemies sattuu olemaan myös Alkon hallintoneuvoston puheen-

johtaja, toivon, että alkoholipolitiikka ja päihdeolojen kehitys saisi eduskunnassa sellaisen osuuden, kun tätä asiaa käsitellään, että sitä ei missään tapauksessa väheksyttäisi kansanterveydelisenä kysymyksenä.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Kyllä tämä hallituksen esitys menee erittäin terveeseen suuntaan. Lipposen hallituksen ohjelmallisena tavoitteena on tietysti vähentää myös alkoholistia aiheuttavia ongelmia, mutta niitä ei enää ikään kuin suunnata yksinomaan alkoholiin, ei tehdä sitä, mistä ed. Aittoniemi äskeisessä keskustelussa sanoi, että ammutaan hehtaari-riipysyllä, vaan se pitää liittää rikoksantorjuntaan, nuorisotyöhön ja kansanterveystyöhön, ja tähän kaikkeen hallitus tulee todella varautumaan.

Olen osallistunut näitä päihdeoloja koskeviin keskusteluihin eduskunnassa aina edustaen sitä väestönosaa, suurta enemmistöä, joka käyttää alkoholia täysin ongelmattomasti. Tämä väestönosa on jokaisessa päihdekertomuksessa täysin unohdettu. Siellä kyllä jokainen keskiolutpullo on tilastoitu, mutta on unohdettu se, että alkoholilla on monia myönteisiä yhteiskunnallisia ja sosiaalisia tehtäviä. Tämä yksisilmäisyys nyt toivon mukaan kerta kaikkiaan loppuu ja me voimme tarkastella alkoholia nimenomaan sen eri tyyppisten haittavaikutusten kautta eikä pelkästään sitä, että koko kansa on yhtä turmiolantomisakkia.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Olen ed. Nikulan kanssa samaa mieltä, että kansanterveyskertomuksen antaminen eduskunnalle on oikeaan osunut toimenpide, koska se pitää sisällään laaja-alaisesti, kokonaisesti kansanterveyden tilaa ja kehitystä kuvaavat tiedot. Päihdeasiat kuuluvat osana, joskin tärkeänä osana, näihin kansanterveydellisiin tietoihin, ja on paikallaan, että ne sisältyvät samaan kokonaisuuteen.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Alkoholipoliittiset selonteot ovat eduskunnassa useimmiten muodostuneet raivoraittiiden kiihkeäksi keskinäiseksi vuoropuheluksi, eikä niistä ole ollut koskaan mitään hyötyä yhteiskunnalliselta kannalta. On aivan oikein, että tulevaisuudessa katsotaan asiaa tietyllä tavalla laajemmin, tietyllä tavalla suppeammin nimenomaan terveydellisen kehityksen kannalta ja niiden vaikutusten kannalta ja osalta, mitä alkoholi vaikuttaa.

Nämä varmasti tulevat uudessa käsittelymuodossa aikanaan esille. Kyllä jokainen suomalainen keskivertoisesti tietää, jollei muuten, niin kantapään kautta, kuinka viinaa käyttää. Se puoli saa jäädä vähemmälle ja tarkastellaan vain terveydellistä puolta. Se on riittävää mielestäni. Tämä on ihan oikein. Lipposen hallitukselta ei mitään muuta hyvää ole löytynytäkään, tuskin löydetäänkään, mutta tämä puoli, että alkoholi-poliittinen selonteko, jossa läträämistä vain käsitellään eikä niinkään seuraamuksia, niin jätetään pois ja mennään uuteen muotoon.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! En minäkään vastusta kansanterveyskertomuksen muotoon siirtymistä, niin kuin puheenvuorossani sanoin.

Mutta ehkä on syytä kuitenkin vielä korostaa sitä, että alkoholinkäyttö ei ole pelkästään kansanterveydellinen ongelma. Se on suuresti sitä ja yksi suurimpia kansanterveydellisten ongelmien aiheuttajia. Mutta se on myös sosiaalisesti merkittävä kysymys. Se on yleisen turvallisuuden kannalta merkittävä kysymys. Se liittyy moniin rikoksiin, liikenneonnettomuuksiin, ja se on myös taloudellisesti varsin merkittävä kysymys. Kun kansanterveyskertomukseen siirrytään, nämä tarkastelut jäävät eduskunnasta ehkä kokonaan pois, jos vain terveyden kannalta katsotaan alkoholi- ja päihdeasioita, ja myös koulu-puolen tarkastelu, josta oli kyselytunnilla puhuttu, eli miten nuoria ja lapsia, jotka entistä enemmän käyttävät, asiassa ohjataan ja opetetaan. Se jää pelkästään kyselytuntien varaan, jos mennään puhtaasti kansanterveydelliseen lähtökohtaan.

Ed. T y k k y l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Olen itse sisäistänyt kansanterveyskertomuksen sillä tavalla, että siihen voi myös saada mukaan esimerkiksi kohtia, jotka liittyvät koulujen puolelta tulevaan tiedotustoimintaan lähinnä nuorten keskuudessa. En usko, että eduskunnalta vietään valtaa pois, vaan tämän kautta varmaan tulee tietty keskitys ja myös ongelmat voidaan paremmin ottaa huomioon, kun on tutkimustuloksia tiedossa.

Totean vielä ed. Kankaanniemen puheenvuoron johdosta, että olen hänen kanssaan pitkälti samaa mieltä siitä, että alkoholiongelma tuottaa sekä taloudellisia vaikeuksia suomalaiselle yhteiskunnalle että sosiaalipoliittisia vaikeuksia ja myös nuorison keskuudessa omia ongelmia, mikä on vakavaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

22) Hallituksen esitys laeiksi joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain sekä valtion rataverkosta, radanpidosta ja rataverkon käytöstä annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 49/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti liikennevaliokuntaan.

23) Lakialoite laiksi tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 10/1995 vp (Ihamäki ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Tupakkaverotus on sisällytetty Suomessa valmisteverotusta koskevaan lainsäädäntöön. Sen perusteluosassa todetaan tupakan osalta, että tupakkaveron ensisijaisena tavoitteena on valtiontaloudellinen tavoite. Lisäksi verotuksella pyritään vähentämään tupakkatuotteiden kulutusta.

Yleisesti voidaan todeta, että nykyinen tupakkaverotus on toteuttanut huonosti lain tavoitteita. Syksyllä 1994 hyväksytty valmisteveron uudistus piti sisällään muun muassa sikarien veron alentamisen, purutupakan ja nenänuuskan verottamatta jättämisen, savukkeiden vähimmäisverotason nostamisen vain lievästi EU:n määräämää vähimmäistasoa ylittäväksi, piippu- ja savuketupakan veron muutaman prosentin nostamisen sekä savukkeiksi käärittävälle hienoksi leikkattavalle tupakalle alhaisemman verotason kuin tehdasvalmisteisille savukkeille. Nämä muutokset eivät lainkaan vastanneet tupakkaverolain yleisiä tavoitteita. Monissa EU-maissa tupakkaveron taso on huomattavasti Suomea korkeampi ja kaupan ja teollisuuden saama osuus Suomea vähäisempi.

Eduskunta hyväksyi viime kesäkuussa yksimielisesti tupakkalain uudistuksen, jonka keskeisimpänä tavoitteena oli lasten ja nuorten tupa-

koinnin ehkäisy. Tupakkatuotteen hinta on eräs merkittävimmistä tekijöistä tupakoinnin aloittamisessa. Lain hyväksyntää edeltävässä keskustelussa kävi selvästi ilmi, että tupakkalainsäädäntö tarvitsee tuekseen kulutusta vähentävää hintapolitiikkaa. Sama kulutuksenvähentämistavoite on kirjattu tupakkaveron koskevan lain yleisiin säännöksiin.

Suomi on Maailman terveysjärjestön Terveystä kaikille vuoteen 2000 -ohjelmassa sitoutunut terveyden edistämiseen. Siinä päätoimintalinjoina ovat mm. terveellisten elintapojen edistäminen ja ehkäistävissä olevien terveysongelmien vähentäminen. WHO:n asettamia tavoitteita tupakan kulutuksen vähentämisessä ei Suomessa ole saavutettu.

Tupakkatuotteiden valmistuksen, markkinoinnin ja kulutuksen kokonaisvaikutus Suomen kansantalouteen on erittäin kielteinen. Tupakkatuotteet heikentävät yritysten kilpailukykyä huonontamalla työntekijöiden terveyttä, lisäämällä sairauslomaa ja työkyvyttömyyseläkejä. Sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvaminen kuormittaa puolestaan sekä työntekijöitä että työnantajia. Tupakkatuotteiden hinta vaikuttaa voimakkaasti kulutukseen. Joidenkin tutkimusten mukaan tupakkatuotteiden hinta olisi lapsilla jopa merkittävämpi tekijä tupakoinnissa kuin aikuisilla. Nuorten terveystapatutkimuksissa on havaittu, ettei savukkeiden hintakehitys ole seurannut nuorten käyttövarojen lisääntymistä. Savukkeet ovat olleet nuorten ostovoimaan nähden halpoja.

Tupakkatuotteiden kokonaiskulutus kasvoi voimakkaasti taloudellisen noususuhdanteen aikana, jolloin myös lasten ja nuorten tupakointi lisääntyi. Vaikka tupakkatuotteiden hinnat nousivat keskimääräisiä kuluttajahintoja enemmän, eri tupakkatuoteryhmien väliset hintasuhteet pysyivät ennallaan irtotupakkaa suosivina. Näin ollen kuluttajien ostovoiman alentuessa ja reaalihintojen noustessa tupakkatuotteiden kokonaiskulutus laski mutta kulutus painottui halvempiin tuotteisiin, piippu- ja savuketupakkaan. Myös päivittäin tupakoivat nuoret lopettamisen sijaan siirtyivät aikaisempaa enemmän itse käärittäviin savukkeisiin.

Nykyinen tupakkaverotus on toteuttanut huonosti lainsäädännön toistakin periaatetta, valtion tulotavoitetta. Tohtori Markku Pekurisen laatiman terveystaloustieteen väitöskirjan mukaan tupakkaveron kertymä ei kata tupakkatuotteiden terveyshaitoista valtiolle aiheutuvia kustannuksia. Vuonna 1987 tupakoinnista ai-

heutuvat kokonaismenot ja menetykset olivat yli 4,5 miljardia markkaa. Samana vuonna tupakkaveron kokonaistuotto oli 2,1 miljardia ja vuonna 1991 vain 3,2 miljardia markkaa.

Tupakoinnista johtuva sairaanhoito sitoo sairaansijoja ympäri vuoden noiden kahden keskus-sairaalan verran. Suomen Lääkäriliitto on arvioinut, että vuoden 1987 kustannustasolla terveydenhuollolle tupakoinnista koituvat vuosittain noin 500—600 miljoonan markan kustannukset. Suomen Syöpäyhdistyksen laskelmien mukaan tupakkasyöpien, jotka ovat useimmiten hengityselinten syöpiä, hoitoon käytettiin vuonna 1989 Suomessa noin 122 miljoonaa markkaa, kun hoitopäivän hinta oli noin 1 200 markkaa. Vielä enemmän rahaa käytetään muiden tupakoinnista aiheutuvien sairauksien hoitoon. Jokaista poltettua tupakkarasiaa kohden on terveydenhuollolle arvioitu koituvan 10 markan lisäkustannus.

Tupakkaveron tulee olla luonteeltaan selkeä haittavero, jolloin veron suuruutta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon verokertymän ja tuotteen aiheuttamien haittojen suhde. Lakialoitteen tarkoituksena on tupakkaveron tavoitteiden selkeä määrittäminen ja toteuttaminen. Aloitteessa korostetaan tupakkaveron merkitystä haittaveroon, jonka perusteella tupakkaverolla tulisi primaarisesti kattaa tupakkatuotteiden käytöstä aiheutuvat kulut ja samalla vähentää kulu- tusta.

Koska tupakkatuotteiden vaikutuksissa terveyteen ei ole olennaisia eroja, tulisi niitä kohdella verotuksessa yhdenmukaisesti ja veron tulisi määräytyä ensisijaisesti kunkin tupakkatuotteen sisältämän tupakkamäärän mukaan. Lisäksi ehdotamme lakiin lisättäväksi säädöksen, jossa tupakkaverolain muutosten ja uudistuksen valmisteluvastuu on sosiaali- ja terveysministeriöllä ja valtiovarainministeriöllä yhteisesti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

24) Lakialoite laiksi lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n muuttamisesta

Lakialoite 14/1995 vp (Jääskeläinen ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

25) Lakialoite laiksi palkansaaajien määräaikaisesta sukupolvenvaihdoseläkkeestä

Lähetekeskustelu

Lakialoite 15/1995 vp (Peltomo ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Suurin pitkäaikaistyöttömien ikäryhmä on 55—59-vuotiaat, joiden lukumäärä oli lähes 30 000 vuoden 95 alussa ja muutenkin työttömien ja erityisesti pitkäaikaistyöttömien määrä on keskittynyt ikääntyneisiin työntekijöihin. Työttömyys on muuttunut ikääntyneille työttömille pitkäaikaistyöttömyydeksi. Nykyisin 55-vuotiaan työttömän on käytännössä lähes mahdotonta saada yksityiseltä sektorilta työtä, vaikka hänen ammattitaitonsa ja kokemuksensa olisi hyvä. Hänet on käytännössä säilötty työttömyyskortistoon. Jos hänellä ei ole tullut 500 päivän raja täyteen ansiosidonnaisessa päivärahaa ennen 55 vuotta, hän saa ansiosidonnaista päivärahaa työttömyyseläkeikään saakka, joten hänen toimeentulonsa on turvattu kohtuullisesti.

Mutta tämä ei merkitse sitä, ettei ongelmia olisi. On jollakin tavalla järjetöntä, että 55-vuotias työtön työntekijä joutuu edelleenkin täyttämään byrokratian vaatimusta eli kirjoittamaan lappuun ”työtön”, ”työtön”, ”työtön” jne. Olisi kaikkien edun mukaista, että heidät siirrettäisiin työttömyyseläkkeelle tai yksilölliselle sukupolvenvaihdoseläkkeelle, kuten lakialoitteessa on esitetty.

Työpaikoilla on runsaasti 55 vuotta täyttäneitä henkilöitä, jotka olisivat valmiita jäämään eläkkeelle, jos se olisi mahdollista. He ovat tehneet pitkän työhistorian, tehneet raskasta työtä jopa 35 vuotta, ovat jo parhaan terveytensä menettäneet, mutta heillä ei ole mahdollisuutta siirtyä eläkkeelle, ja näin ollen he ovat edelleenkin työssä. Suurtyöttömyyden oloissa tulisi kokeilla palkansaaajan sukupolvenvaihdoseläkettä, joka mahdollistaa 55-vuotiaan jäämisen eläkkeelle, ja tilalle palkattaisiin nuori työntekijä. Tämä olisi paljon järkevämpi tapa kuin nykyinen, jolloin näitä henkilöitä pidetään periaatteessa väkisin työelämässä mukana.

On kaikkien etujen mukaista mahdollistaa ikääntyneiden työntekijöiden siirtyminen eläk-

keelle 55-vuotiaina ja samalla luoda nuorille uusia työmahdollisuuksia. Työttömyyden alentamiseksi on myös työvoiman määrää pyrittävä järkevällä tavalla vähentämään, ja eläkeiän alentaminen 55 vuoteen edes tilapäisesti olisi oikea toimenpide.

Kuten jo aikaisemmin totesin, 55-vuotias henkilö on tehnyt jo hyvin usein pitkän ja raskaan työhistorian, joten mielestäni hän olisi ansainnut eläkkeen. Näin ollen tällainen enneaikainen eläkkeellepääsy 55-vuotiaana tulisi tehdä mahdolliseksi ja sitä kautta vähentää työvoiman määrää ja antaa nuorille mahdollisuus päästä työelämään käsiksi.

Ed. Peltomon lakialoite pitäisi saada pikaisesti vakavaan käsittelyyn ja sitä viedä eteenpäin niin, ettei se hautautuisi valiokunnan arkistoihin. Mielestäni, kuten lakialoitteen perusteluissa todetaan, olisi hyvä tapa hoitaa asia niin, että työvoiman tarjontaa tällaisen suurtyöttömyyden aikana vähennettäisiin ja 55-vuotiaat henkilöt pääsisivät halutessaan eläkkeelle, jolloin palkattaisiin alle 30-vuotiaita nuoria töihin.

Eriyisen paha ongelma on tämän lisäksi vielä se, että jopa 40-vuotiasta työtöntä työnhakijaa pidetään liian vanhana, vaikka käytännössä hänellä olisi runsaasti työaikaa, hyviä työvuosia jäljellä. Myös näiden henkilöiden ongelmat tulisi saada kokonaisvaltaiseen käsittelyyn.

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! Pelkästään talouskasvun varaan nojaava työllistämispolitiikka ei tule riittämään suurtyöttömyyden poistamiseksi. Jos jättäydytään pelkästään talouskasvun varaan, meille jää pysyväksi ilmiöksi useiden satojentuhansien ihmisten työttömyys, mikä tietysti on ajattelutapana ja lähtökohtana mahdoton hyväksyä. Satojatuhsia ihmisiä jää työttömiksi pysyvästi, jos lähdetään siitä, että pelkästään talouskasvun varaan jättäydytään, kun työttömyyttä pyritään torjumaan.

Eräät arviot lähtevät siitä, että meillä on vielä vuosituhanen lopullakin yli 300 000 työtöntä, viimeisetkin arviot. Näin varmasti onkin, ellei ryhdytä muihinkin toimiin kuin pelkästään siihen, että koitetaan saada talouskasvu jatkumaan mahdollisimman pitkään korkeana.

Meillähän on ollut pari erittäin kovan talouskasvun vuotta ja työttömyys on pudonnut yllättävänkin vähän, mikä on selvästi uson piirre siitä, että talouskasvu työllistääkin aiempaa vähemmän. Viimeksi tänään oli esimerkiksi tietoja siitä, että pohjoisessa erittäin tärkeä Rautaruukki-investointi vähentää työpaikkoja. Se on välttämä-

tön ja tärkeä suurinvestointi, jotta se tehdas on kaikin puolin kilpailukykyinen ja kunnossa tulevaisuudessa, mutta työpaikat yllättäen vähenevätkin. Kysymys on hyvin mittavista investoinneista myös rahallisesti.

Tarvitaan siis myös muita toimia kuin talouskasvun vauhdittamista ja sen korkeana pitämistä. Toimenpiteisiin, joita tarvitaan, kuuluu ensinnäkin se, että muodossa tai toisessa palautetaan työllisyyslain velvoittavuus työllistää pitkäaikaistyöttömät. Vaikka meillä on hieman muuttoin työttömyys pudonnut, niin pitkäaikaistyöttömyyden osalta tilanne on erittäin huolestuttava.

Minä olen täysin varma siitä, että mitään ratkaisevaa tältä osin ei tapahdu, ennen kuin valtiolle tulee velvollisuus työllistää ne, jotka ovat pitkään olleet työttöminä, muodossa tai toisessa. Minä lähdän tässä ajattelussa siitä, että kaikki työ on parempaa kuin joutilaisuus. Velvoite tarkoittaa siis sitä, että valtiolla on velvoite antaa mahdollisuus työntekoon ja toisaalta täytyy siten olla tietysti vastaavasti velvoite mennä työhön. Syrjäytyminen on muutoin vääjäämätöntä ja hyvin laajaa tässä maassa, jos ei työn velvoitavuutta palauteta.

Tarvitaan myös työn kierrättämistä. Tanskassa sapattivapaaajärjestelmä on lähtenyt toimimaan erittäin hyvin. Viime vuonna Tanskassa sapattivapaan otti yli 100 000 työntekijää, mikä tarkoittaa sitä, että yli 100 000 työtöntä sai samaan aikaan myös mahdollisuuden tulla joksikin aikaa työhön. Ne, jotka olivat työssä uupuoneet tai tarvitsivat muutoin esimerkiksi koulutusta, saivat mahdollisuuden uudistua tai koulutautua ja samaan aikaan työttömille tuli ainakin määräaikainen mahdollisuus palata työelämään. Tanskassa sapattivapaaajärjestelmän toimivuuteen vaikuttaa se, että korvaustaso on varsin korkea.

Meillä on hallitusohjelmassa se lähtökohta, että työvuorottelujärjestelmän nimissä sapattivapaaajärjestelmä tulee myös täällä Suomessa käyttöön. Kun tätä lakia valmistellaan, ratkaisevan tärkeätä on juuri korvaustaso. Jos se jää liian matalaksi, erityisesti taloudellisissa vaikeuksissa olevat perheet eivät voi sapattivapaamahdollisuutta tulla hyväkseen käyttämään ja näin se ryhmä, joka sapattimahdollisuuden hyväkseen käyttää, jää ehkä yllättävänkin pieneksi. Siis korvaustaso tulee olemaan se, joka ratkaisee, kuinka tärkeäksi ja merkittäväksi työvuorottelujärjestelmä Suomessa tulee muodostumaan.

Meidän pitää myös lyhentää työaikaa, ja sitä

lakialoitettahan me täällä juuri käsittelemme, jossa tämä ehdotus tehdään. Tässä lakialoitteessa n:o 15, jossa on allekirjoittajia yli 70 useista eri eduskuntaryhmistä, todetaan aivan oikein: ”Kun talouden elpyminen tai työvoiman kysyntää lisäävät yhteiskunnan toimet eivät tuo ratkaisua työttömyyteen, on otettava harkittavaksi keinot, joilla työvoiman tarjontaa alennetaan. Työvoiman tarjonnan alentaminen toteutetaan parhaiten jakamalla työtä oikeudenmukaisesti ja taloudellisesti. Työn jakamismalleja luotaessa työajan tarkastelu koko elinkaaren mitassa tuottaa parhaiten toteuttamiskelpoisia ratkaisuja.”

Minä olen täsmälleen samaa mieltä tästä. Työajan lyhentäminen on väistämättä edessä teknologian nopean kehityksen oloissa. Miten se tehdään, on ongelmallinen kysymys. Esillä on kuuden tunnin työvuoro, kaksi kertaa kuusi tuntia, on neljän päivän viikkoa, on erilaisia muitakin malleja, pitempää vuosilomaa tai pitempiä vapaavuoroja, kun on vuorotyöstä kysymys, jne. Kaikkia näitä pitää kehittää, mutta luulen, että tarvitaan ihan selkeä perusratkaisu. Ehdotus siitä, että 55-vuotias voi ottaa varhaiseläkkeen ja tilalle tulee palkata alle 30-vuotias työtön, on oikea ratkaisu. Tämähän mahdollisuus mennä eläkkeelle 55-vuotiaana ei ole pakollinen, vaan se on mahdollisuus, ja silloin työviranomaisten pitää puolestaan sitten osoittaa varhaiseläkkeelle menevän tilalle kortistossa oleva alle 30-vuotias työtön. Tällaisen perusratkaisun me tarvitsemme tässä maassa määrääjäksi, jotta tällainen patti puretaan, joka nyt selvästikin on olemassa nuorten työllistämisen tiellä.

Varmasti löytyy niitä, jotka sanovat, että tämä maksaa liian paljon ja eläkemeno tulevat kohoamaan niin paljon, ettei tähän ole mitään mahdollisuuksia. Nythän eläkepuolella ollaan tekemässä järjestelyjä, jotka tulevat alentamaan eläketasoa. Tämä huomautus ensinnäkin niille, jotka näin toteavat ja tyrmäävät tämän ajatuksen 55-vuotiaiden varhaiseläkemahdollisuudesta siten, että samalla työllistetään alle 30-vuotias nuori. Toisekseen työttömyyskorvausten puolelhan tulisi sitten säästää, jos alle 30-vuotias nuori saa mahdollisuuden mennä työelämään.

Vuoden 93 tilastot minulla on käytettävissäni ja minä katselin niitä. Niistä kävi ilmi, että varhaiseläke ja ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan keskimäärä ovat suurin piirtein samat, 4 500 markkaa kuukaudessa, eli tavallaan ei tapahdu lisäkustannuksia. Maksaja on kyllä eri sitten, jos se menee eläkkeenä tai jos se menee työttömyyskorvauksena. Mutta keskimääräises-

ti se raha on suurin piirtein sama eli 4 500 markkaa, on sitten varhaiseläkkeellä tai työttömyyskorvausta saamassa ansiosidonnaisella puolella, eli tässä mielessä nämä menevät melkein päikään. Etuna on se, että nuoret pääsevät työllistymään.

Olen varma, että monissa yrityksissä ja muillakin työpaikoilla tätä järjestelmää pidettäisiin erittäin hyvänä, sillä erittäin monien erityisesti teollisuuslaitosten ongelmana on se, että työvoima ikääntyy. Oikein mitään keinoa ei löydy siihen, että tämä tilanne purettaisiin, koska uusia työpaikkoja syntyy hyvin vähän jo mainitun korkean teknologian tason ja sen edelleen kohoamisen seurauksena.

Minusta on erittäin hyvä, että tämä asia on täällä eduskunnassa otettu esille. Edellisessä eduskunnassakin tämä lakialoite oli käsitellyssä. Silloin yli 100 kansanedustajaa allekirjoitti oikeastaan saman ehdotuksen. Silloin tämän asian käsittely vain katkesi työasiainvaliokuntaan, jossa sitä ei otettukaan käsittelemään. Nyt odotan kyllä sitä, että tämä asia käsitellään nopeasti ja tietysti myös samalla perinpohjaisesti katsoen, mitä kaikkia toimenpiteitä tässä tarvitaan, jotta rahoituspuoli eläkepuolella järjestyy, kun tällainen varsin radikaali toimi tehdään. Kiirekin tässä kuitenkin on, sillä työttömyysluvut ovat hälyttävän korkealla yhä eikä mitään merkittävää muutosta ole tapahtumassa, vaikka talouskasvu todella on jo kolmatta vuotta varsin voimakas.

Asiassa tarvitaan myös eduskunnassa heti alusta lähtien toisenlainen ote. Kuten totesin, tässä on jo 77 allekirjoittajaa. Kun meitä nyt on täällä vain muutama paikalla, ehdotan, että asia jätetään huomiseen istuntoon pöydälle, jotta useampikin kansanedustaja voi kantansa sanoa, koska ei tämä ihan näin pienellä keskustelulla liikkeelle voi lähteä, jos aiotaan tulokseen päästä, minkä mielestäni nyt on selvästi oltava tavoitteena. Me tarvitsemme, kuten sanoin, radikaalimpia toimia kuin pelkkää talouskasvua.

P u h e m i e s : Kun asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Tennilä ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle huomiiseen täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Täysistunto lopetetaan kello 18.55.

Ed. Tennilän ehdotus hyväksytään ja asia
pannaan pöydälle huomiseen täysistuntoon.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysis-
tunto on huomenna perjantaina kello 13.
